

Eindrapportage Boegbeelden *Een (t)huis, een toekomst*

December 2021

Geachte Staatssecretaris Blokhuis,

Na onze aanstelling zijn we enthousiast en gestructureerd aan de slag gegaan om de doelen die werden beoogd met het programma 'Een Thuis een Toekomst' dichterbij te brengen.

Zoals we bij het aanvaarden van onze opdracht als boegbeeld al als voornemen kenbaar maakten hebben we gesprekken gevoerd met allerlei partijen die we een rol toedichten in het voorkomen en tegengaan van dak- en thuisloosheid. Zo spraken we met wethouders 'zorg' én 'wonen', met veel deskundigen en ambtelijke ondersteuners, met zorgaanbieders en cliëntenorganisaties, met bouwers, projectontwikkelaars, mensen uit de bouwindustrie en met corporatiebestuurders en hun medewerkers.

Tijdens de gesprekken detecteerden we belemmeringen die werden en worden ondervonden, bespraken we de doelen die gemeenten wilden bereiken, deelden we ervaringen van andere gemeenten, deden we suggesties voor een effectievere aanpak en stimuleerden we tot ambitieuzer actie en aanpak. In enkele gevallen konden we gemeenten concreet ondersteunen in het realiseren van woonplekken voor dak- en thuisloze mensen. Tijdens deze gesprekken ging het onder andere over

- de aard van verschillende woonvormen voor dak- en thuisloze mensen
- de aantallen woonplekken voor dak- en thuisloze mensen
- kansen en belemmeringen van verplaatsbare woonplekken
- rol van en moeiten met het Rijksvastgoedbedrijf
- regelingen van BZK in het kader van huisvesting spoedzoeker (bouwimpuls)
- hoe dakloosheid voorkomen kan worden
- wat uitstroom uit Maatschappelijk Opvang belemmert en vooral ook mogelijk kan maken
- hoe de samenwerking tussen centrum gemeente en niet-centrum-gemeenten verloopt
- hoe ambulante ondersteuning vorm krijgt.

Een overzicht van onze activiteiten en gesprekspartners gedurende dit traject vind je in de bijlage.

We werden als boegbeelden bijgestaan door Diana Nieuwold; zij heeft ons op voortreffelijke wijze ondersteund. Deze ondersteuning heeft veel bijgedragen aan de impact die we als boegbeelden konden hebben. Daarnaast zijn we veel dank verschuldigd aan Marieke van Dijke die de talloze afspraken regelde, geduldig en vasthoudend het passen en meten in de veelheid van agenda's vorm gaf. Veel dank aan Diana en Marieke. Het is goed om bij een eventueel vervolg oog te hebben voor het belang van adequate ondersteuning.

In deze brief delen we graag onze belangrijkste bevindingen met je. We kregen onze opdracht namens het ministerie van VWS, maar ook van het ministerie van BZK en SZW. Wij vertrouwen erop, dat onze eindrapportage met de collega-bewindspersonen van genoemde ministeries wordt gedeeld.

Zorggeld en stenen

Als we kijken naar de problematiek van dak- en thuisloosheid, zeggen we niets nieuws als we opmerken dat het weliswaar primair om voldoende (definitieve) woonplekken gaat, maar dat daarnaast de hele ondersteuningsstructuur daarbij van vitaal belang is. Tegen die achtergrond ligt het, wat ons betreft, voor de hand dat VWS zich primair richt op de ondersteuningsstructuur en BZK (Wonen) op het realiseren van voldoende woonplekken. Bij die aannahme moet het bijzonder heten dat programmaged van VWS voor 'Een (t)huis, een toekomst' kon worden aangewend voor huisvesting; dus voor 'stenen'.

Wij geven u in overweging in de toekomst nadere afwegingen te maken als het gaat om de bestedingsruimte voor geld van VWS.

Dakloosheid is primair een huisvestingsprobleem. Het maakt pijnlijk zichtbaar dat wij er de afgelopen jaren niet in zijn geslaagd tijdig te zorgen voor een passende woonplek voor iedereen. Mede als gevolg daarvan steeg het aantal dak- en thuisloze mensen de afgelopen decennia naar een onaanvaardbaar niveau en ontstond een grote druk op het sociaal domein van gemeenten; de beschikbare middelen groeiden niet mee met de toename van het aantal dak- en thuislozen.

Structurele en toereikende financiering

Wij wijzen erop dat de toename van de problematiek rondom dak- en thuisloosheid dringend een toereikende en **structurele** financiering van noodzakelijke zorg en begeleiding heeft. Dak- en thuisloosheid gaat zelden om alleen maar de vraag naar een passende woonplek; veelal gaat het ook om zaken als adequate begeleiding, een specifieke woonvorm, een prikkelarme omgeving. Daarom is er alle reden om het 'zorggeld' dat VWS beschikbaar heeft gesteld, en naar wij aannemen in de toekomst beschikbaar wil stellen, veel strikter te bestemmen voor dat deel van de problematiek; middelen die vanuit BZK beschikbaar komen moeten dat ondersteunen met middelen voor passende huisvesting (dus ook als het gaat om Maatschappelijke Opvang en specifieke woonvormen). Samenloop van passende huisvesting en **borging** van adequate ondersteuning van dak- en thuislozen kan een positieve impact hebben op duurzame oplossingen voor dak- en thuislozen en is ook zeker helpend bij het verkrijgen van het zo noodzakelijke maatschappelijke draagvlak.

Een serieus probleem is dat er hoe dan ook een cumulatie van problemen ontstaat in wijken met veel goedkope sociale woningen. Er zijn plaatsen waar verpaupering dreigt in wijken waar deze doelgroep op is aangewezen. Passend toewijzen blokkeert gedifferentieerde wijken en leidt tot samenballing van kwetsbare mensen. We zien dat corporaties veel doen om meer te bieden dan alleen maar een woonplek of woning. Een brede klacht bij corporaties is dat hun mogelijkheden om bredere ondersteuning te kunnen bieden met het beleid van minister Blok teloor is gegaan. Huismeesters en ogen in de wijk zijn verdwenen. We zien goede voorbeelden van corporaties die zich maximaal stretchen om hier toch werk van te maken. Maar algemeen is de klacht dat er een gebrek aan middelen is en ook beperkte wettelijke ruimte om hier echt werk van te maken. Erkend wordt dat de nieuwe Woningwet hier weliswaar meer mogelijkheden biedt, maar dat er vooralsnog geen extra financiële ruimte is om hierin ook daadwerkelijk tegemoet te komen.

Regeling BZK huisvesting aandachtsgroepen

Wij verwachten dat de gelden die BZK beschikbaar heeft gesteld in het kader van de regeling specifieke uitkering voor huisvesting aandachtsgroepen 2021 vruchten zal afwerpen. De genoemde regeling kan een substantiële impact hebben op de realisatie van fatsoenlijk huisvesting van aandachtsgroepen, waaronder dak- en thuislozen. Wel wijzen wij erop dat deze regeling geen impact heeft op het feit dat wat er wordt gebouwd **niet matcht met de maatschappelijke vraag**. Daarnaast zouden wij ons kunnen voorstellen dat deze regeling ook vernieuwing (bouw) van de opvang mogelijk zou moeten maken.

Concurrentie tussen groepen spoedzoekers

Het is ons opgevallen dat de gelden die beschikbaar komen vanuit de bouwimpuls uitgaat van een gelijke bejegening van de in de regeling genoemde 'spoedzoekers'; er is dus 'concurrentie' tussen de mogelijkheden voor huisvesting van arbeidsmigranten en het realiseren van een woonplek voor statushouders en daklozen. De boegbeelden begrijpen goed dat een regeling gemakkelijk uitvoerbaar moet zijn; dus zo min mogelijk voorschriften als het gaat om hoe doelen gehaald moeten worden. Maar hier speelt wel een essentieel onderscheid; voor arbeidsmigranten is een evidente en grote verantwoordelijkheid voor werk- en opdrachtgevers; dat ligt daarmee voor het grootste deel buiten het publieke domein terwijl voor statushouders en daklozen de publieke verantwoordelijkheid onbetwist is. Het is om die reden logisch strenge(re) eisen (die een relatie hebben met de verantwoordelijkheid

van het bedrijfsleven) te stellen bij het verstrekken van middelen uit de regeling bij huisvesting voor arbeidsmigranten. Dit zal dan een dempend effect hebben op 'concurrentie' tussen aan de ene kant arbeidsmigranten en aan de andere kant dak- en thuislozen (en statushouders).

Imperfecte markt

Bij de realisatie van (nieuw)bouwprojecten ligt een sterke focus op woningen waarvoor een (lucratieve) markt is en waarbij allerlei vormen van speculatie de betaalbaarheid onder druk zet. Door de vanuit de Rijksoverheid extra beschikbaar gestelde middelen is er tot op heden geen prikkel aan verbonden om aan dat *patroon* iets te veranderen. De minister stelt in de brief aan de Tweede Kamer dat het niet tijdig voorzien in de woonvraag van aandachtsgroepen zowel op persoonlijk niveau als voor de samenleving als geheel grote gevolgen heeft; in dat licht noemt ze de verdubbeling van het aantal dak- en thuislozen in de afgelopen tien jaar exemplarisch. Maar de inzet van de (extra) middelen verandert niets structureel aan de evidente imperfectie van de woningmarkt en hebben op geen enkele wijze een dempende impact op maatschappelijk ongewenste speculatieve geldstromen.

Wij herhalen ons pleidooi om aan het beschikbaar stellen van publieke middelen, die beogen dak- en thuisloosheid tegen te gaan, voorwaarden te verbinden zoals het verplicht stellen van een regionaal woonbehoefte onderzoek. Maak een woonbehoefteonderzoek leidend bij het toekennen van publieke middelen. Dat kan eraan bijdragen dat huisvesting van doelgroepen zich niet slechts in bepaalde wijken kan concentreren; huisvesting van doelgroepen kan zo regulier onderdeel worden van (alle) (nieuw)bouwplannen.

Verplaatsbare woonplekken

Wij als boegbeelden hebben veel aandacht gevraagd voor de potentie van verplaatsbare woonplekken. Veel gemeenten stellen dat er een structureel gebrek is aan beschikbare locaties die snel bouwen onmogelijk maken. Dat is zeker een punt. Dat neemt echter niet weg dat er veel onbenutte mogelijkheden zijn om snel verplaatsbare woonplekken te realiseren (flexwonen). Door met andere ogen naar locaties te kijken is er meer mogelijk dan nu wordt verondersteld. We dringen erop aan gemeenten te ondersteunen in het scannen van locaties voor verplaatsbare woningen. Daarbij bevelen we aan om als Rijk bij te dragen in de kosten ten behoeve van de (tijdelijke) infrastructuur- *en verplaatsingskosten* die het benutten van tijdelijke locaties (pauzeplekken) met zich mee kunnen brengen.

Rijksvastgoedbedrijf

In dat kader willen we nog een opmerking maken over de potentie van een samenloop van de middelen die beschikbaar komen in het kader van de bouwimpuls met herbestemmen van gebouwen (rijks-, gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed) en gronden. Wij wijzen erop dat er veel te winnen is als de motie Heerma, waarin de Regering wordt gevraagd de maatschappelijke functie van het Rijksvastgoedbedrijf maximaal te benutten, effectief wordt. Deze inzet wordt nog eens benadrukt door de motie Boulakjar cs. Daarbij merken we op dat het niet vanzelfsprekend is dat, wanneer er meer aandacht moet komen voor de maatschappelijke functie van het Rijksvastgoedbedrijf, kan worden volstaan met de bestaande competenties van het RvB. Daarnaast is het van belang dat gemeenten actief gewezen wordt op de nieuwe mogelijkheden die de uitvoering van de moties Heerma en Boulakjar bieden.

Procesgeld

Tot slot op dit punt willen we er aandacht voor vragen dat gemeenten onvoldoende ambtelijke capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) hebben om 'extra' initiatieven te ontwikkelen als het gaat om het scannen en ontwikkelen van 'pauzeplekken' en het benutten van de potentie van bestaande gebouwen (al dan niet Rijksvastgoed). Tegemoetkoming met 'procesgeld' alleen zal het probleem niet kunnen oplossen, maar zonder procesgeld is er geen proces.

Continuïteit

Als we terugkeren tot de extra impuls van €200-miljoen stellen we vast dat deze goede resultaten heeft opgeleverd. Zo is er bijvoorbeeld meer aandacht voor dak- en thuisloosheid gekomen en meer gemeenten zijn in actie gekomen om bijvoorbeeld van slaapzalen naar één of tweepersoonskamer te komen. Het is van vitaal belang dat ondersteuning van gemeenten wordt voortgezet. Daarbij is het een belangrijk aandachtspunt dat met incidenteel geld geen structureel probleem als dak- en thuisloosheid kan worden opgelost.

Beeld en werkelijkheid

Wij vragen aandacht voor onze waarneming dat wethouders tijdens de bestuurlijke overleggen soms een beeld van de situatie schetsen die men wellicht beoogt, maar niet per se overeenkomt met het feitelijk beeld. Onnodig te zeggen dat het voor de beleidsvorming van belang is om een zo betrouwbaar mogelijk beeld van de *feitelijke* situatie te hebben.

Eisen en verantwoording

Gemeenten stellen hun aanbieders stringente eisen voor wat betreft de verantwoording over de geleverde zorg/ondersteuning; overigens valt het daarbij op dat deze toets vaak primair de kwantiteit van de geleverde zorg en ondersteuning betreft. Hoe dan ook, deze stringente eisen missen wij op landelijk niveau. Wij adviseren bij de verstrekking van (impuls)middelen aan gemeenten meer aandacht te geven aan toetsbare, kwalitatieve criteria. Wij beogen daarmee niet gemeenten voor te schrijven hoe zij de hun gegeven taken moeten vervullen; wel om basale kwaliteitscriteria te stellen. Daarbij hebben wij op het oog de kwalitatieve kant (passende zorg en ondersteuning voor iedere burger die dat nodig heeft) én op de kwantitatieve kant (iedereen die dat nodig heeft krijgt voldoende zorg en ondersteuning, waardoor er binnen drie maanden voor iedere dak- of thuisloze een passende woonplek is.)

Preventie dak- en thuisloosheid

Als het gaat om voldoende én passende zorg en/of ondersteuning zien we dat dit in veel gemeenten onder druk staat; vaak als gevolg van financiële tekorten. Niet zelden leidt dit tot het afgeven van (te) lage en (te) korte indicaties. Het behoeft geen diepe kennis om te begrijpen dat dit gevolgen kan hebben voor de bereidheid van corporaties om woonplekken te realiseren of ter beschikking te stellen; de corporaties hebben immers ook een verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid in de veelal toch al kwetsbare wijken.

Schuldhelpverlening

Veel gemeenten werken met een signaleringssysteem dat het hebben of krijgen van schulden tijdig detecteert een actieve aanpak mogelijk maakt; daarmee kan worden voorkomen dat mensen door huurachterstand dakloos worden. Zo'n aanpak zou landelijk als standaard moeten gelden. In dat kader doen wij een dringend beroep op de Rijksoverheid expliciet (financiële) mogelijkheden te scheppen voor de inzet van allerlei organisaties die op lokaal niveau via 'maatjes' informele ondersteuning bieden bij het (leren) omgaan met financiën; overweeg institutionele en structurele ondersteuning. Via dit soort ondersteuning kan met relatief weinig geld een brede inzet van vrijwilligers worden ontsloten. Het lijkt ons nuttig te onderzoeken of voor mensen met een uitkering sneller kan worden besloten om hun maandelijkse verplichtingen zoals huur en ziektekostenverzekering verplicht rechtstreeks te betalen vanuit de Wet werk en bijstand (WWB).

Wonen na detentie

Huurachterstand is nauwelijks nog een reden voor huisuitzettingen. Overlast en criminele activiteiten daarentegen wel. Soms is de situatie, na jarenlange overlast in een buurt, onhoudbaar geworden. Echter, als mensen niet direct een andere (passende) woonplek aangeboden krijgen, wordt de

samenleving 'gestraft'. De kosten van opvang moeten immers linksom of rechtsom betaald worden; en iedereen heeft hoe dan ook een woonplek nodig.

In het vervolg op het voorgaande vragen we aandacht voor de evidente problematiek met huisvesting van en voor mensen die uit detentie komen. Het betreft vaak 'kortgestraften'. Maar de detentie is lang genoeg om de woning te verliezen en te kort om de basisvoorwaarden voor bestaan vóór de vrijlating goed geregeld te hebben. Daarnaast zijn gemeenten vaak helemaal niet op de hoogte van het moment van vrijlating; het gevolg is dat iemand na detentie geen onderdak heeft. Dat draagt bij aan terugval in criminaliteit die voorkomen had kunnen worden als de basisvoorwaarden goed geregeld waren. Wij bepleiten dan ook hier (meer) – in nauwe samenwerking met Justitie – gebruik te maken van informele landelijke of lokale netwerken die gedetineerden, ook als het 'kortgestraften' betreft, al **tijdens hun detentie** te ondersteunen bij het vinden van een bestaan na detentie. En maak het deze informele netwerken (financieel en materieel) mogelijk dit werk te kunnen doen.

Wonen na jeugdzorg

Wij vragen aandacht voor jeugdigen die uit de (intramurale) jeugdzorg vertrekken. Het moet toch te denken geven dat één derde binnen een jaar op straat terecht komt. Gemeenten zijn vaak (vooral om financiële redenen) terughoudend in het indiceren van verlengde jeugdzorg. Een jeugdbeschermingsmaatregel houdt op als iemand 18 jaar wordt; vaak vanuit de veronderstelling dat dit het moment is waarop iemand in staat moet zijn om een zelfstandig bestaan op te bouwen. Wij bepleiten nadrukkelijk de leeftijdsgrens veel minder als 'hard' te zien en een jongere – zo lang als de situatie dat vereist – te ondersteunen naar een zo zelfstandig mogelijk bestaan. De basis voor de ondersteuning moet een toekomstplan zijn, waarin alle basale vaardigheden en bestaansvoorwaarden met de jongere is vastgesteld; niet **de duur** van de ondersteuning moet leidend zijn, maar **de feitelijke** huisvesting en ondersteuning bij het ontwikkelen van de benodigde vaardigheden. Concreet betekent dit dat geen jongere de jeugdzorg op zijn of haar 18-de verjaardag verlaat zonder plan; dit kan worden opgenomen in de hervormingsagenda 'Jeugd' als contractvoorwaarde voor gemeentelijke inkoop.

Van opvang naar wonen

We hebben veel goede voorbeelden gezien van gemeenten die het als hun verantwoordelijkheid zien zorg te dragen voor alle eigen inwoners. Zo zijn er regio's die per 1 januari 2022 zowel Beschermd Wonen alsook de Maatschappelijke Opvang door-decentraliseren. In een aantal regiogemeenten is er opvang doordat er, bijvoorbeeld in een gewone woning in de wijk, een plek is waar mensen tijdelijk kunnen verblijven. Maar dat is lang niet overal vanzelfsprekend. De maatschappelijke opvang in Nederland zit niet alleen overvol, maar herbergen ook nog eens mensen die allemaal een onderscheiden problematiek en hulpvraag hebben. En iedere (ervarings)deskundige zal bevestigen dat, wat ook de problematiek of zorgvraag is, de meesten die in de opvang verblijven daar niet van 'opknappen'. In alle gevallen zijn dak- en thuisloze mensen die in de opvang verblijven veel beter af met een eigen woonplek. Als niet snel een passende en permanente woonplek kan worden geboden, moeten we er rekening mee houden dat dan onnodig lang een beroep op begeleiding of ondersteuning volgt; dit met alle menselijk leed en zeker ook met alle kosten van dien.

Publiekscampagne

Huisvesting in de wijk – of voor een enkeling in een prikkelarme omgeving – voelt voor veel mensen die al in de wijk wonen als een bedreiging. Daarbij is een onterecht beeld van 'de daklozen' vaak voedingsbodem voor verzet; mensen hebben ten onrechte de gedachte dat daklozen gevaarlijke en overlast-gevende lieden zijn. Wij herhalen dan ook onze oproep tot een landelijke publiekscampagne die onjuiste beelden over dak- en thuislozen kan wegnemen. Deze campagne kan op lokaal niveau het zoeken naar locaties ondersteunen.

Ondanks het programma 'Een (t)huis, een toekomst' blijft feitelijke realisatie van woonplekken – zeker ook die in een prikkelarme omgeving – voor kwetsbare groepen achter bij de doelstellingen en behoeftes. Soms zijn gemeenten niet erg gemotiveerd om woonplekken in hun gemeente te realiseren. Soms stagneert samenwerking in de regio. Soms is er gebrek aan kennis en capaciteit; we zien overigens dat de vraag naar ondersteuning vanuit het Expertteam van RVO achterblijft bij de verwachtingen. Al met al bepleiten we een meer dwingend kader (met eventuele mogelijkheden voor sancties) voor gemeenten om hun verantwoordelijkheid op dit punt te nemen.

Prestatieafspraken

Tegen die achtergrond vragen we aandacht voor de prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties. Wij zijn – in lijn met wat we hiervoor al stelden – van oordeel dat een kwalitatief adequaat woonbehoefteonderzoek de basis van de afspraken tussen gemeenten en corporaties moet zijn. Op basis van de regionale maatschappelijke vraag dient elke gemeente haar deel in de lokale prestatieafspraken te verdisconteren. Het zou toch het uitgangspunt moet zijn van elk bouwproject dat het aantoonbaar matcht met de aangetoonde behoefte in de regio. Te vaak zien wij dat prestatieafspraken met corporaties – als deze er al zijn – onvoldoende gekwantificeerd zijn naar behoefte en dat naleving er van niet afgedwongen kan worden. Dit leidt te vaak tot frustratie bij óf de gemeente óf bij de corporatie. Landelijk toezicht op naleving zou kunnen helpen. Creëer vanuit die 'gezamenlijke verantwoordelijkheid' voor de genoemde doelgroep een onafhankelijke 'figuur alla de Deltacommissaris' met doorzettingsmacht; dat kan ruimte bieden voor tijdig opschalen op momenten van evidente nalatigheid en bij complexe en urgente situaties.

Overigens is het redelijk voorspelbaar dat commerciële bouwers en ontwikkelaars projecten (willen) realiseren die commercieel gezien voor hen het meest lucratief zijn. We nemen waar dat niet alleen lang niet alle gemeenten in staat blijken te zijn om in de onderhandeling met commerciële partijen de maatschappelijke behoefte letterlijk voldoende ruimte te geven, maar ook dat er een perverse financiële prikkel is die verleidt om het realiseren van woonplekken voor mensen met een laag inkomen te ontwijken. Immers is voor veel gemeenten het grondbeleid een mogelijkheid om extra inkomsten te genereren, waarmee tekorten kunnen worden afgedekt. Dus naast onze zorg over de vraag of gemeenten wel voldoende zijn toegerust om de bouwopgave voor daklozen te accommoderen zien we ook dat er gemeenten zijn die wel heel erg de schijn tegen hebben dat de verantwoordelijkheid op dit punt wordt ontlopen. Hoe dan ook: we bepleiten een strakkere en dwingendere landelijke sturing op de opgave.

Innovatie

In gehandicapten- en ouderenzorg zijn er goede voorbeelden van het inzetten van domotica bij het ondersteunen en begeleiden van kwetsbare mensen. Wij zijn ervan overtuigd dat dit ook zeer kan bijdragen aan het voorkomen van dakloosheid en uitstekend hulp kan bieden bij ondersteuning en begeleiding van mensen die het – al dan niet tijdelijk – niet zelfstandig redden. Het is in onze ogen best bijzonder dat daarmee zo weinig wordt geëxperimenteerd. Is dit deel van het zorgveld te weinig innovatief? Wordt de sector te weinig uitgedaagd op dit punt? Zijn de structuren van contractering, competitie en mededinging ontmoedigend voor het zoeken en beproeven van innovaties? Zijn de marges bij de contractering zo scherp dat innovatie niet meer in de inkoop wordt meegenomen? Hoe dan ook, wij bepleiten meer ruimte te scheppen voor zoektochten naar innovaties, meer ondersteuning voor innovatieve pilots in de praktijk, en meer inzet op het delen van ervaringen met de uitkomsten van die pilots en praktijkervaringen.

Tot slot

Wij vinden blijvende en toereikende beschikbaarheid van middelen voor begeleiding van kwetsbare mensen noodzakelijk; dit om te voorkomen dat de huidige inspanning en resultaten weer teniet worden gedaan. Er zijn goede argumenten om de programma's 'Een (t)huis, een toekomst' en 'de brede aanpak'

voort te zetten. Daarbij is het voor ons een serieuze vraag of dat op dezelfde wijze zou moeten als de afgelopen periode. Er zou – wat ons betreft – zeker nagedacht moeten worden over de aard van het formele mandaat (en de ‘instrumentenkoffer’) van boegbeelden.

In de rapportage van onze werkzaamheden komt nadrukkelijk naar voren dat realisatie van woonplekken voor dak- en thuisloze mensen een integraal vraagstuk is waarbij verschillende ministeries zijn betrokken. Het rapport van de commissie Bernard ter Haar biedt ook op dat punt heldere analyses en aanbevelingen. Met inachtneming van het voorgaande geven wij als boegbeeld aan, ook in de toekomst, graag *in zo'n integrale setting* beschikbaar te zijn om bij te dragen aan het terugdringen van dakloosheid.

Met vriendelijke groet,

Boegbeelden ‘Een (t)huis, een toekomst’,

Leen van Dijke

Bert Frings

Bijlage - Overzicht inspanningen boegbeelden Leen van Dijke en Bert Frings

De heren Frings en van Dijke hebben in hun rol als boegbeeld:

- **24** centrumgemeenten en **55** regiogemeenten gesproken, via rechtstreekse gesprekken, danwel middels regiobijeenkomsten
- Alle **42** centrumgemeenten (digitaal) ontmoet via meerdere bestuurlijke overleggen met de staatssecretaris van VWS omtrent zowel de Brede aanpak dak- en thuisloosheid als het actieprogramma dak- en thuisloze jongeren
- Gesproken met de provincie Zuidholland
- In een aantal regio's/gemeenten hebben zij meerdere gesprekken gevoerd en informatie opgevraagd, waarna bemiddeling danwel druk leidde tot (betere) samenwerkingsafspraken tussen gemeenten onderling of met belangrijke partners als woningbouwcorporaties
- Gesproken met **22** woningbouwcorporaties door het hele land, de vereniging van toezichthouders woningcorporaties en **4** grote bouwbedrijven,
- Hun bevindingen aan de orde gesteld bij verschillende ministeries (te weten BZK, inclusief het Rijksvastgoedbedrijf en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, commissie ter Haar en het boegbeeld statushouders, SZW, en VWS)
- Een bezoek gebracht aan of gesproken met verschillende innovatieve projecten (waaronder de Steenvlinder, Skills in stad, de Binder (Nijmegen) en Platform Woonplek)
- Gesproken met **3** koepelorganisaties (VNG, Valente, Aedes)
- alsmede **3** formele (Panter Sociale werkvoorziening Amsterdam, Leger des Heils en HVO Querido) en **2** informele zorgaanbieders (Schuldhulpmaatje en Gevangenzorg Nederland)
- en eveneens met ervaringsdeskundigen van Iriszorg en het jongerenpanel in het kader van het actieprogramma dak- en thuisloze jongeren
- in het kader van huisuitzettingen door hypotheekachterstand gesproken met de Nederlandse Vereniging van banken en de Nationale hypotheekgarantie
- overleg gehad met de Nationale Ombudsman over hetgeen zij hebben geconstateerd omtrent handhaving van afspraken Rijk/gemeente omtrent huisvesting en zorg
- een brief geschreven aan de informateur omtrent hun bevindingen, zorgen en oplossingsrichtingen, alsmede hierover gesproken met **7** kamerfracties
- gesproken met Platform 31, Nienke Boesveldt (UvA)
- meegewerkt aan het programma Argos op Radio1
- op hun verzoek van **21** centrumgemeenten en **81** regiogemeenten een terugkoppeling ontvangen van de voortgang van de plannen die zijn ingediend voor de €200miljoen Blokhuismiddelen

Alle bovengenoemde inspanning heeft (onder meer) geleid tot een aantal interventies op gemeentelijk en Rijksniveau, het verspreiden van goede voorbeelden en visie (van Opvang naar Wonen), het aanmoedigen van bestuurders om woonplekken te realiseren, regionaal samen te werken hierin en als input gediend voor zowel de tussenrapportages als deze eindrapportage.

Hoewel het programma per 31 december 2021 afloopt, zullen de boegbeelden in de uitloop ervan in januari en februari nog afspraken hebben om gemeenten te ondersteunen.